

بررسی اثر تراکم‌های بوته روی تلفات ساقه اصلی و هر یک از پنجه‌ها در مراحل مختلف رشد چهار رقم گندم

Effect of plant densities on mortality of main stem and each one of tillers in different growth stages of four wheat (*T. aestivum* L.) cultivars.

مختار قبادی^۱، علی کاشانی^۲، رضا مامقانی^۳، عطاء‌الله سیادت^۴ و محمد اقبال قبادی^۵

چکیده

به منظور بررسی اثر تراکم‌های بوته روی تلفات ساقه اصلی و هر یک از پنجه‌ها در مراحل مختلف رشد گندم، آزمایشی بصورت فاکتوریل و در قالب طرح بلوک‌های کامل تصادفی با چهار تکرار در مزرعه آزمایشی دانشگاه شهید چمران اهواز در سال زراعی ۱۳۷۶-۷۷ اجرا گردید. فاکتورها شامل رقم در چهار سطح (فلات، اترک، ویناک و مارون) و تراکم بوته در پنج سطح (۰، ۲۰۰، ۳۰۰، ۴۰۰ و ۵۰۰ ۶۰۰ بوته در مترمربع) بودند. نتایج آزمایش نشان داد که در ارقام و تراکم‌های مختلف درصدی از ساقه‌های اصلی تلف شده و سنبله تشکیل ندادند. در ارقامی که پتانسیل پنجه‌زنی بالاتری برخوردار بودند درصد پیشتری از ساقه‌های اصلی تلف شدند، بطوری که در ارقام فلات، اترک، ویناک و مارون به ترتیب ۰/۲۵، ۰/۲۸، ۰/۲۹ و ۰/۲۵ درصد از ساقه‌های اصلی ازین رفتند. از نظر زمانی تا مراحل انتهایی پنجه‌زنی، به غلاف رفتن (بوتینگ) ۰/۱۵، ۰/۱۴، ۰/۱۳ و ۰/۱۲ درصد از ساقه‌های اصلی ازین رفتند. از نظر زمانی تا مراحل انتهایی پنجه‌زنی، به غلاف رفتن (بوتینگ) ۰/۱۰، ۰/۰۹ و ۰/۰۸ درصد ساقه‌های اصلی گرفتند. همچنین با افزایش تراکم بوته، حذف ساقه اصلی از نظر زمانی زودتر انجام گرفت. در مورد پنجه‌ها، از پنجه اول بطریق پنجه‌های دوم تلف شدند. همچنین با افزایش تراکم بوته، حذف ساقه اصلی از نظر زمانی زودتر انجام گرفت. در مورد پنجه‌ها، از پنجه اول بطریق پنجه‌های دوم سوم و الی آخر، تلفات آنها بیشتر شد، بطوری که از پنجه اول تا پنجه ششم بترتیب ۰/۲۷، ۰/۲۶، ۰/۲۵، ۰/۲۴، ۰/۲۳، ۰/۲۲، ۰/۲۱، ۰/۲۰ و ۰/۱۹ درصد ازین رفتند، و نیز روند حذف شدن هر پنجه از نظر زمانی به زمان جلوتری هدایت شد.

واژه‌های کلیدی: گندم، رقم، تراکم بوته، تلفات ساقه اصلی، تلفات پنجه‌ها، مراحل رشد.

با تراکم پائین و یا در ارقام با قدرت پنجه‌زنی بالا از محور پنجه‌های اولیه خارج می‌شوند اکثراً این رفته و سنبله تشکیل نمی‌دهند. پنجه‌زنی تحت کنترل ژنتیک (رقم) و محیط (تراکم، نور، آب، عمق و تاریخ کاشت، دما، عناصر غذایی، شوری هسورون‌ها) است (نورمحمدی و همکاران، ۱۳۷۶). در شرایطی که پنجه‌های زیادی تشکیل می‌گردند و بخصوص در تراکم‌های بالا، درصد کمی از پنجه‌های تشکیل شده بارور شده

مقدمه

در شرایط آب و هوایی خوزستان که گندم در دو ماه آخر پاییز کشت می‌شود، پس از گذشت حدود یک ماه از زمان کشت، پنجه‌زنی آغاز می‌گردد. ظهور پنجه‌ها از محور برگ‌ها صورت می‌گیرد، بطوری که اولین پنجه در محور اولین برگ، دومین پنجه در محور دومین برگ و به همین ترتیب پنجه‌های بعدی تشکیل می‌شوند. پنجه‌های دیررس یا ثانویه که در مزارع

تاریخ دریافت: ۱۳۷۹/۳/۲۴

به ترتیب ۱ و ۵- اعضاء هیئت علمی سازمان کشاورزی و دانشگاه آزاد اسلامی کرمانشاه، ۲، ۳ و ۴ استاد و دانشیاران دانشگاه شهید چمران - اهواز